

Ministerul Agriculturii,
Dezvoltării Regionale
și Mediului

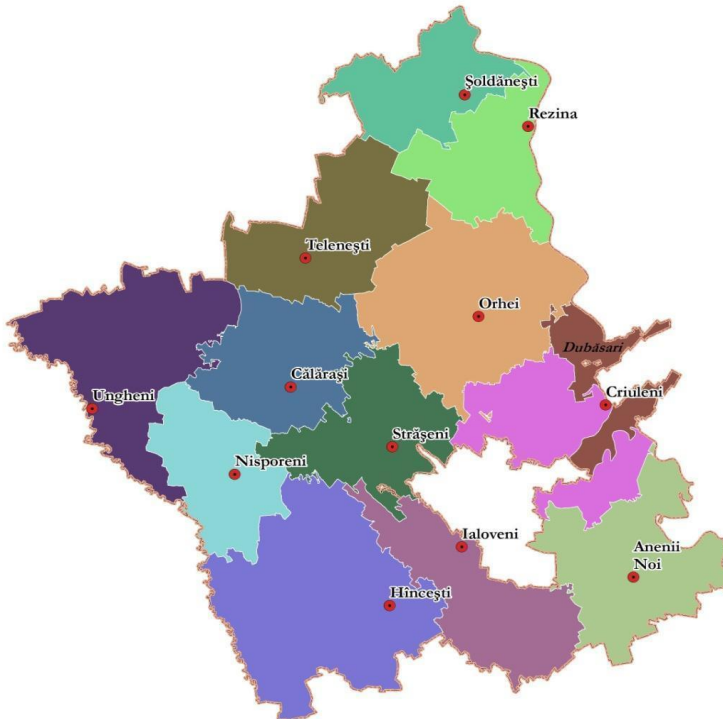
Agenția de
Dezvoltare Regională
Centru

Aprobat
prin Decizia CRD Centru
nr. ____ din ____ 2019

Coordonat:
Dorin ANDROS,
Secretar de Stat
„____” _____ 2019

RAPORT DE PROGRES privind implementarea SDR 2016-2020

Perioada de raportare
anul 2019

Ialoveni, 2019

CUPRINS

Lista abrevierilor și acronimelor	3
Sumar Executiv	4
Principalele rezultate ale SDR atinse în perioada de raportare	8
Obiectiv General: Dezvoltarea teritorială echilibrată și durabilă a Regiunii de Dezvoltare Centru	8
Obiectivul Specific 1: Îmbunătățirea accesului la servicii și utilități publice de calitate	9
<i>Măsura 1.1 Reabilitarea rețelei de drumuri locale și regionale</i>	8
<i>Măsura 1.2 Îmbunătățirea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare</i>	10
<i>Măsura 1.3 Dezvoltarea sistemelor integrate de manag. al deșeurilor solide la nivel regional</i>	12
<i>Măsura 1.4 Creșterea eficienței energetice a clădirilor și serviciilor publice</i>	13
Obiectivul Specific 2: Dezvoltarea economică durabilă și competitivă a regiunii	13
<i>Măsura 2.1 Sprijinirea dezvoltării urbane durabile</i>	15
<i>Măsura 2.2 Dezvoltarea economiei regionale și diversificarea infrastructurii de afaceri</i>	16
<i>Măsura 2.3 Dezvoltarea potențialului turistic al regiunii</i>	16
Obiectivul specific 3: Consolidarea unei bune guvernante regionale	17
<i>Măsura 3.1 Consolidarea capacităților actorilor locali și regionali responsabili de dezvoltarea regională</i>	17
<i>Măsura 3.2 Promovarea potențialului de dezvoltare a RD Centru</i>	20
<i>Măsura 3.3 Perfecționare sistemului de planificare și programare</i>	21
Lecții învățate și Bune practici	24
Concluzii	24
Anexe:	
Anexa 1. Tabel generalizator cu indicatorii de monitorizare SDR Centru	
Anexa 3. Raportul activităților desfășurate privind dezvoltarea capacităților colaboratorilor MADRM și ADR pe parcursul anului 2019	

Lista abrevierilor și acronimelor

AAC	– Aprovizionare cu apă și canalizare
AEE	– Agenția pentru Eficiență Energetică
ADR	– Agenția de Dezvoltare Regională
AI	– Agenția de Investiții
AMAC	– Asociația Moldova Apă-Canal
APL	– Administrația Publică Locală
ASD	– Administrația de Stat a Drumurilor
BNS	– Biroul Național de Statistică
CNCDR	– Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale
CRD	– Consiliul Regional pentru Dezvoltare
CPV	– Concept de Proiect Viabil
CRS	– Comisie Regional Sectorială
CR	– Consiliul Raional
DR	– Dezvoltarea Regională
DRL	– Drumuri regionale și locale
DUP	– Documentul Unic de Program
EE	– Eficiență energetică
FNDR	– Fondul național pentru dezvoltare regională
GIZ	– Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei
GLRS	– Grup de lucru regional sectorial
IA	– Incubatorul de afaceri
IES	– Inspectoratul Ecologic de Stat
ISA	– Infrastructura de suport în afaceri
MADRM	– Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
MEI	– Ministerul Economiei și Infrastructurii
MSPL	– Modernizarea serviciilor publice locale
ZEL	– Zona Economică Liberă

Sumar executiv

Raportul de progres privind implementarea SDR 2016-2020 prezintă principalele rezultate ale ADR Centru obținute în urma implementării măsurilor planificate pentru perioada menționată. Pe parcursul acesteia, ADR Centru a realizat un șir de activități, în mai multe domenii specifice pentru atingerea obiectivelor stipulate în strategie.

La baza evaluării rezultatelor obținute, a stat Instrucțiunea privind monitorizarea și evaluarea politicii de dezvoltare regională, aprobată prin ordinul MADRM nr. 226 din 4 octombrie 2018, prin care au fost stabiliți 45 de indicatori de monitorizare (Anexa 1). Astfel la nivel de obiectiv general: Dezvoltarea teritorială echilibrată și durabilă a Regiunii de Dezvoltare Centru, principalii indicatori de monitorizare sînt PIB-ul regional, rata de sărăcie și indicele de disparitate. Potrivit ultimelor date BNS, PIB-ul regional constituie 26 900 081 mii lei pentru anul 2017, cu 4 519 664 mai mult decît în anul 2015, iar indicele de disparitate este de 52,9% în 2016 și 51% în 2015. La acest capitol, situația în regiune, este destul de modestă.

Principalele rezultate obținute în perioada de raportare:

În domeniul reabilitării drumurilor locale și regionale:

- 5 proiecte în proces de implementare
- 7 podete reabilitate
- 7,2 km de drum asfaltat

În domeniul îmbunătățirii serviciilor de apă și canalizare:

- 8 proiecte în proces de implementare
- 35,67 km rețele noi de canalizare construite
- 1,1 km rețele de canalizare renovate
- 5,78 km rețele de canalizare cu scurgere gravitațională construite
- 1,16 km rețele de canalizare cu scurgere forțată construite
- 14,8 km apeduct magistral construite
- 1 stație de pompare
- 1 propunere de proiect elaborată și depusă
- 1 proiect implementat în 2013, evaluat
- 3 proiecte tehnice elaborate

În domeniul creșterii eficienței energetice a clădirilor și serviciilor publice:

- 5 proiecte în proces de implementare
- 3155 m² de pereți exteriori izolați
- 1323 m² de ferestre și uși exterioare schimbate

- 610 m2 subsol izolat termic
- 4 proiecte tehnice elaborate

În domeniul dezvoltării potențialului turistic al regiunii:

- 3 proiecte în proces de implementare
- 1 muzeu renovat
- 1 alee renovată
- 1 popas amenajat
- 1 propunere de proiect elaborată și depusă

În domeniul infrastructurii de suport în afaceri:

- 2 proiecte în proces de implementare
- infrastructură de afaceri în proces de reabilitare (3100 m2)
- 1 propunere de proiect elaborată și depusă

În domeniul revitalizării urbane:

- 2 Programe avizate
- 2 proiecte aprobate spre finanțare
- 2 Programe de revitalizare urbană elaborate

În domeniul asigurării transparenței instituționale:

- 502 949 de accesări repetate a paginii web
- 143 comunicate și note informative publicate și expediate la 450 de adrese ale agențiilor de presă, jurnaliști, bloggheri
- 16 texte de anunțuri
- 2 planuri și 4 rapoarte de activitate publicate pe site

În domeniul cooperării cu partenerii externi de dezvoltare:

- 8 parteneriate stabilite
- participare la 4 programe/concursuri internaționale pentru depunerea propunerilor de proiecte

Introducere

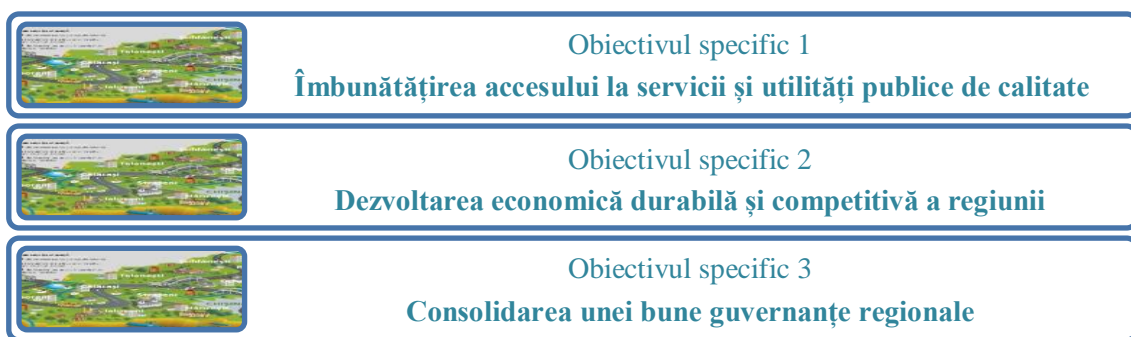
Conform Legii nr. 438 din 28.12.2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova, politica de dezvoltare regională reprezintă activitatea coordonată a autorităților administrației publice centrale și locale, a colectivităților locale și a organizațiilor neguvernamentale, orientată spre planificarea și realizarea unei dezvoltări social-economice teritoriale echilibrate, spre sprijinirea nemijlocită a dezvoltării social-economice a zonelor defavorizate. În acest context, principalul document, la nivel de regiune, în bază căruia se realizează activitățile de dezvoltare regională este Strategia de Dezvoltare Regională Centru. La elaborarea acesteia s-a ținut cont, în special, de prioritățile stipulate în Strategia Națională de Dezvoltare Regională – principalul document în domeniul dezvoltării regionale la nivel național, care se află în concordanță cu alte documente naționale de importanță majoră precum: Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”, Strategia Națională de Descentralizare, prevederile Acordului de Asociere a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană, strategiile naționale sectoriale și alte acte normative.

Strategia de Dezvoltare Regională se aprobă de Consiliul Regional pentru Dezvoltare, structură funcțională deliberativă la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare, constituită pentru coordonarea și promovarea obiectivelor politicii de dezvoltare regională la nivel local.

Potrivit strategiei regionale, principalul obiectiv pe care trebuie să-l atingem întru realizarea politicii de dezvoltare regională este următorul:

Dezvoltarea teritorială echilibrată și durabilă a Regiunii de Dezvoltare Centru

Pentru realizarea acestui obiectiv au fost identificate trei domenii prioritare în bază cărora vor fi atinse următoarele obiective strategice specifice:

În baza condițiilor de dezvoltare și necesităților identificate în regiune, a resurselor publice limitate, la elaborarea SDR Centru, s-a propus cumularea eforturilor pentru atingerea următorului impact scontat: nivel de trai al populației îmbunătățit, disparitățile intraregionale diminuate și coeziune teritorială asigurată, aceștia fiind cuantificați cu următorii indicatori principali: PIB-ul regional, nivelul de sărăcie și indicele de disparitate.

Ca instrument de monitorizare și dovadă a implementării SDR Centru, prin descrierea progreselor realizate în atingerea obiectivelor stabilite în strategie, se prezintă Raportul de progres privind implementare SDR. Acesta se elaborează în conformitate cu Planul de acțiuni pentru implementarea

strategiei și include principalele activități, proiecte și măsuri îndeplinite pe parcursul semestrului/anului. Raportul se elaborează de către Agenție, este coordonat cu autoritatea de implementare a politicii de dezvoltare regională (MADRM) și se prezintă spre aprobare CRD.

Prezentul raport vine cu o descriere generală asupra activităților care au fost realizate pe parcursul perioadei de raportare întru atingerea obiectivelor și asigurarea impactului menționat anterior. Acesta reflectă implicarea și contribuția cu care vine ADR Centru pentru îmbunătățirea situației din RDC precum și impedimentele întâlnite în cale, bunele practici și lecțiile învățate.

Principalele rezultate ale SDR atinse în perioada de raportare

Obiectiv General: Dezvoltarea teritorială echilibrată și durabilă a Regiunii de Dezvoltare Centru

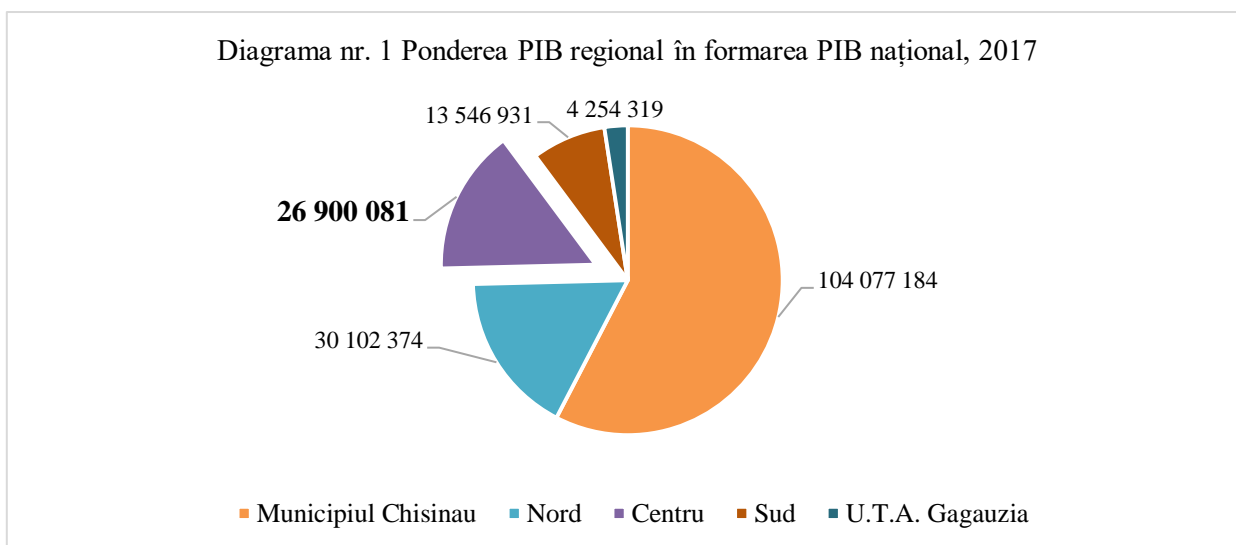
Strategia de dezvoltare regională Centru (SDR Centru) pentru perioada 2016-2020 își propune cumularea eforturilor întru atingerea următorului **impact** scontat:

- Nivelul de trai al populației îmbunătățit;
- Disparitățile intraregionale diminuate;
- Coeziunea teritorială asigurată.

Progresul de realizare a obiectivului general al SDR Centru este cuantificat prin estimarea următorilor **indicatori**:

- PIB – ul regional;
- Nivelul de sărăcie în regiuni;
- Indicele de disparitate.

Evoluția PIB-ului regional a început a fi monitorizată începând cu anul 2014, anul pentru care BNS oferă informația ce ține de PIB dezagregată pe regiuni de dezvoltare. Totodată, conform metodologiei de calcul, valorile pentru indicatorul respectiv sînt furnizate cu o reținere de 2 ani.

Indicele sărăciei (14,9), care este mult peste media pe țară (11,4) și este depășit doar de RD Sud (16,7) denotă un nivel scăzut de trai, populația fiind la limita sărăciei. Ponderea infrastructurii *utilităților publice* în RDC este sub media pe țară, iar nivelul de prestare a serviciilor necesită îmbunătățire și modernizare. Această situație determină creșterea costurilor de transport, restrânge mișcarea bunurilor, serviciilor și resurselor umane și nu doar reduce activitatea economică, dar și limitează dezvoltarea umană. Starea precară a infrastructurii utilităților constituie un impediment în

crearea condițiilor de dezvoltare a industriei și micului business, dar și în asigurarea calității vieții locuitorilor.

Obiectivul Specific 1: Îmbunătățirea accesului la servicii și utilități publice de calitate

Este bine cunoscut că pentru asigurarea unui nivel de trai calitativ pentru cetățeni, serviciile și utilitățile publice de calitate joacă un rol important. Ele constituie elementul de bază care asigură confortul realizării activităților de zi cu zi. În acest sens, obiectivul specific 1, stipulat în SDR Centru presupune realizarea următoarelor măsuri:

1. Reabilitarea rețelelor de drumuri locale și regionale
2. Îmbunătățirea serviciilor de alimentare de apă și canalizare
3. Dezvoltarea sistemelor integrate de management al deșeurilor solide
4. Creșterea eficienței energetice a clădirilor și serviciilor publice.

Pentru îndeplinirea acestor măsuri, respectiv, sînt așteptate următoarele rezultate:

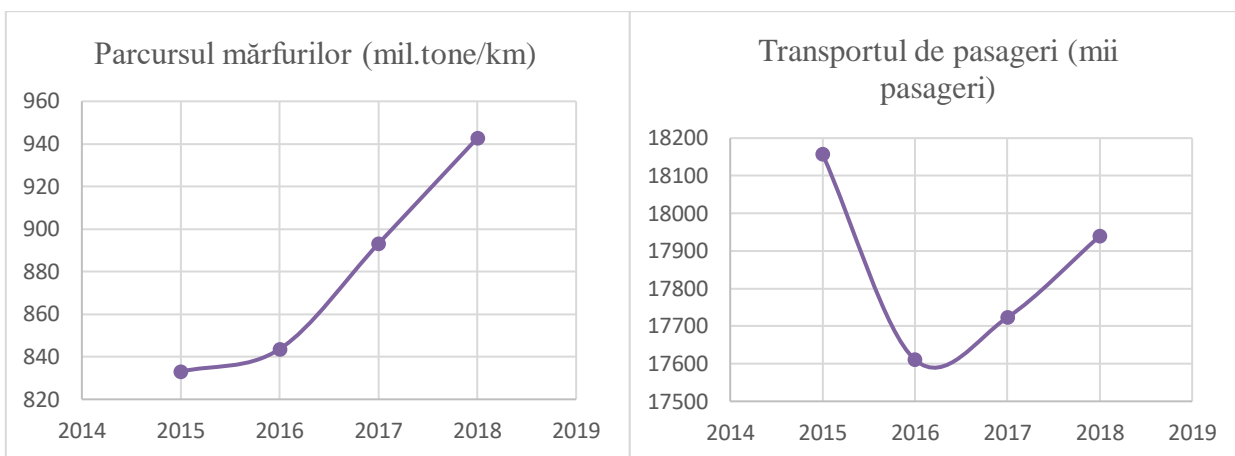
- Conectivitatea, accesibilitatea și calitatea infrastructurii rutiere locale și regionale este îmbunătățită
- Populația în regiune beneficiază de servicii de AAC și MDS eficiente și calitative
- Condițiile în clădirile publice sînt îmbunătățite prin măsuri de eficiență energetică
- Comunitățile cooperează eficient în prestarea de servicii publice

Măsura 1.1 Reabilitarea rețelei de drumuri locale și regionale

La momentul raportării, ADR Centru implementează 5 proiecte în domeniul DRL aprobat de FNDR în sumă de 241 636 144,3 lei, iar gradul mediu de valorificare este de 92,89% (din suma alocată).

Unul din indicatorii principali de monitorizare în acest domeniu îl constituie ponderea drumurilor regionale modernizate, care, conform BNS, pentru anul 2019 constituie 61,5%, iar lungimea drumurilor regionale modernizate 759,56 km. Comparativ cu anul 2017, acești indicatori sînt în creștere lentă, astfel pentru ponderea drumurilor modernizate, indicatorul a crescut cu 2,1 unități, iar lungimea drumurilor modernizate a crescut cu 50,9 km sau 7,6%.

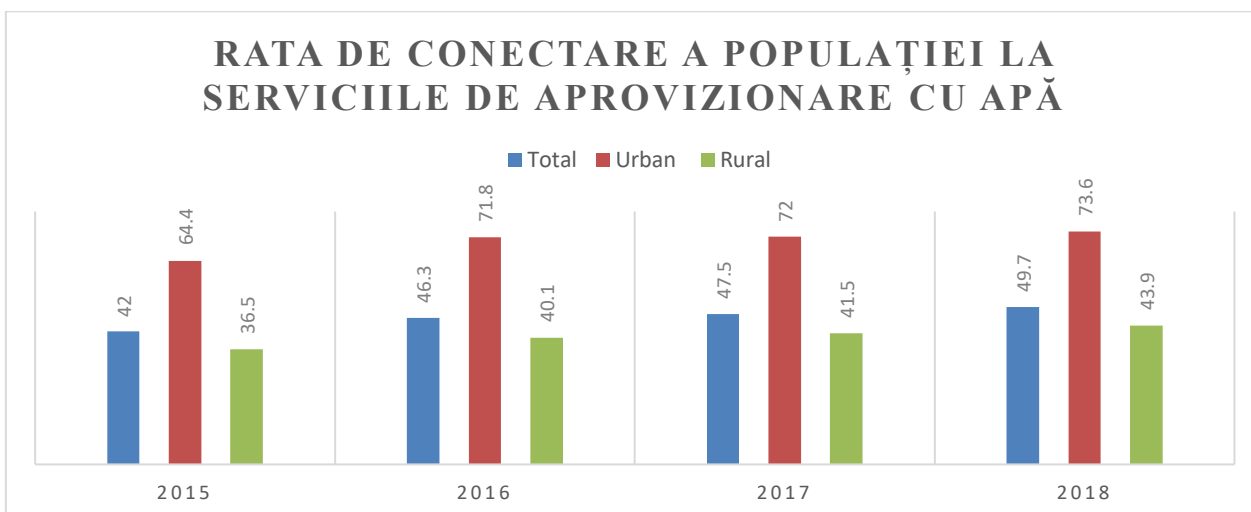
Un alt indicator în domeniul DRL reprezintă parcursul mărfurilor realizat cu transportul rutier care este într-o continuă creștere începînd cu 833 mil. tone-km în 2015 și continuînd cu 942,7 mil. tone-km în 2018, ocupînd poziția a doua după RD Nord. La indicatorul transportului de pasageri, realizat cu autobuze și microbuze, perioada de vîrf o constituie anul 2015 cu 18 157,1 mii pasageri, după care în anul 2016 a avut o scădere bruscă pînă la 17 610,8 mii. În continuare însă, indicatorul este în proces de revenire - cu 17 939,9 mii pasageri în 2018, fiind pe prima poziție pe regiuni.

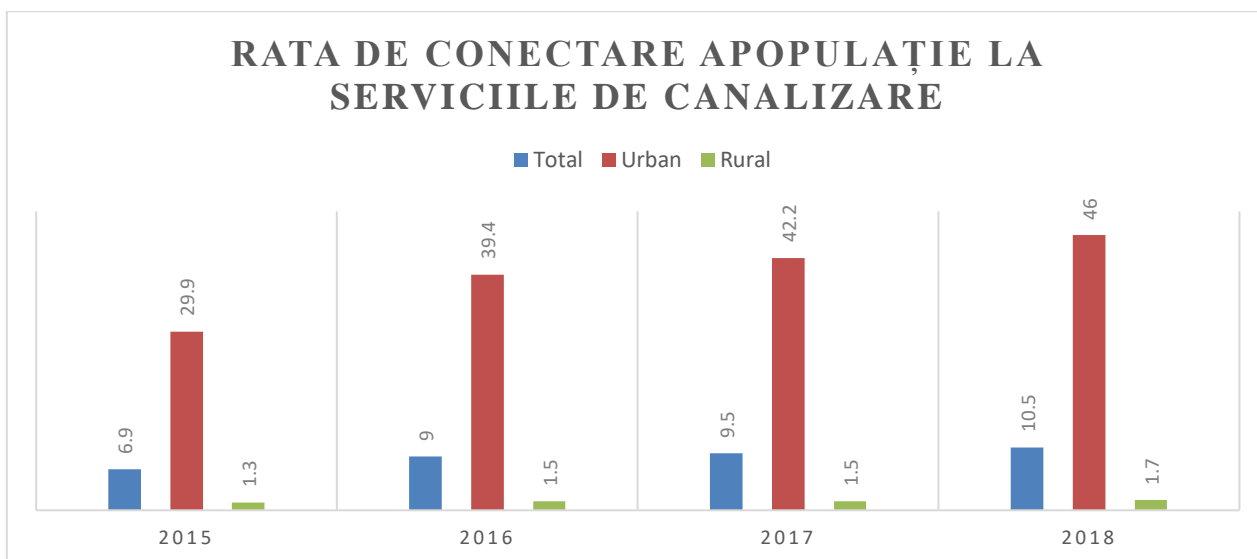

Măsura 1. 2 Îmbunătățirea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare

Situația în domeniul AAC în RDC nu este una satisfăcătoare, însă nu este cea mai rea comparativ cu alte regiuni de dezvoltare, având în vedere că numărul populației la nivel regional este cel mai mare. Totuși, tendința de dezvoltare este pozitivă în comparație cu anul 2015. Astfel, potrivit datelor BNS, în anul 2018, rata de conectare a populației la serviciile AAC constituie 49,7% (cu 7,7% mai mult decât în 2015), sau 521,1 mii cetățeni, ceea ce reprezintă aproape jumătate din populația regiunii. Dezagregînd pe tipul de localități, orașele au o pondere mai mare privind accesul la apă potabilă: 73,6%, iar satele 43,9%.

În privința accesului la sistemele de canalizare, rata de conectare, pentru RDC, în anul 2018 constituie 10,5% sau 109,7 mii cetățeni, aflîndu-se sub media națională de 29,3%. Acest indicator, comparativ cu anul 2015, a crescut cu 4,6%. Situația în care se află regiunea nu este deloc satisfăcătoare, rata de conectarea la canalizare fiind de mai mult de 4 ori mai mică decât la rata de conectare la apeduct, fapt ce denotă că o bună parte a apei uzate se revarsă necontrolat, aducînd pagube considerabile mediului înconjurător. În mediul rural situația este și mai gravă, rata de conectare constituind doar 1,7%.

Pentru îmbunătățirea situației în acest domeniu, în prezent ADR Centru implementează 3 proiecte aprobate spre finanțare din FNDR în valoare de 97 072 835 lei. De asemenea se implementează încă 5 proiecte finanțate din surse externe GIZ și SlovakAid în valoare totală de 11 716 994 lei. La momentul raportării, gradul de valorificare a surselor financiare constituie 70,47%.

La proiectul „*Îmbunătățirea calității vieții populației rurale prin construcția sistemelor de apă potabilă și de canalizare, regionalizarea serviciilor comunale în satele din lunca r. Lapușnița, raionul Hîncești*”, pentru anul de finanțare 2019 din suma prevăzută de 8 000 000 nu au fost îndeplinite lucrări de construcție, cu excepția pozării a circa 300 m de țevă d200. Conform demersului antreprenorului, se solicită finisarea executării obligațiilor contractuale în condiții de mediere în legătură cu modificările efectuate de beneficiar la proiectul de execuție.

La proiectul „*Construcția și restabilirea sistemului de canalizare în or. Nisporeni, comuna Vărzărești (apeduct Prut-Nisporeni)*” nu a fost valorificată suma preconizată din motivul că APL-ul nu a efectuat actualizările necesare pentru etapele următoare de implementare.

Elaborarea propunerilor de proiecte în domeniul aprovizionării cu apă și canalizare.

În martie 2019, cu ajutorul partenerilor slovaci (ADR Senec-Pezinoc) a fost elaborat și depus proiectul „*Construcția infrastructurii de sanitație și suport în domeniul socio-economic în Regiunea de Dezvoltare Centru*” în cadrul apelului de propuneri de proiecte anunțat de SlovakAid. Proiectul vizează reconstrucția a 1500 m de canalizare aflat în aria Parcului Industrial de la Strășeni și realizarea a unui șir de activități soft, inclusiv consolidarea capacităților în domeniul sanitației.

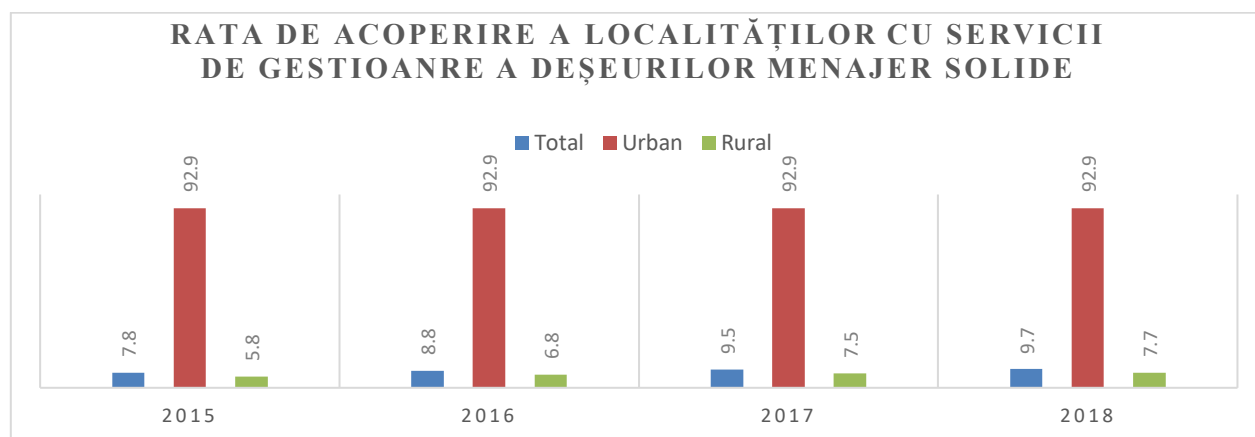
Evaluarea proiectelor implementate

La inițiativa și sub coordonarea MADRM, în luna februarie a fost inițiat procesul de evaluare a proiectului „*Asigurarea dezvoltării locale durabile și prevenirea poluării resurselor naturale prin reconstrucția stației de epurare, a apelor reziduale, reconstrucția și extinderea rețelelor de apă și canalizare*” implementat de Primăria orașului Călărași în anul 2013. În cadrul evaluării, ADR Centru a solicitat indicatori și alte informații relevante de la beneficiar și a organizat o vizită de

studiu în teritoriu, la care a participat reprezentanții MADRM și un expert angajat suplimentar. În rezultat, MADRM a elaborat Raportul de evaluare a impactului. Conținutul acestuia relevă că proiectul, la general, a avut un impact pozitiv asupra mediului și populației locale, respectând totodată prioritățile strategice pentru dezvoltarea regională. Totuși influența proiectului nu a fost atât de semnificativă precum au fost așteptările. Populația or. Călărași și a com. Tuzara pînă în prezent au acces doar la apă tehnică, dar nu și la cea potabilă, capacitatea stației de epurarea deja nu mai este suficientă, parteneriatele cu alte orașe învecinate nu s-au materializat, iar situația ecologică a râului Bîc nu a înregistrat îmbunătățire semnificativă.

Măsura 1.3 Dezvoltarea sistemelor integrate de management al deșeurilor solide la nivel regional

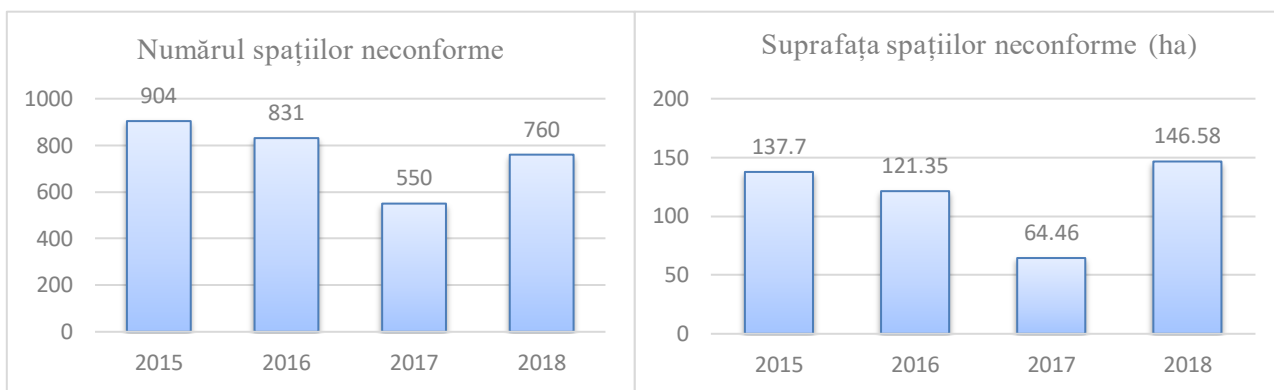
Unul din principalii indicatori de monitorizare a situației în domeniul managementului deșeurilor îl constituie rata de acoperire a localităților cu servicii de gestionare a deșeurilor menajere solide. La acest capitol, situația în regiune nu este satisfăcătoare: indicatorii se schimbă în direcția pozitivă, însă destul de lent. Astfel, pentru RDC, conform datelor BNS, în anul 2015 rata de acoperire a localităților cu serviciile MDS indică 7,8%, iar în 2018 – 9,7%. La nivelul localităților urbane, indicatorul a rămas neschimbat din 2015 pînă 2018 fiind de 92,9%, iar în localitățile rurale, în aceeași perioadă, a crescut de la 5,8% la 7,7%.

Din cele menționate putem conchide că există o cantitate considerabilă de deșeuri menajere solide depozitate în spații neconforme, ceea ce agravează situația ecologică. Deși numărul spațiilor neconforme de depozitare a deșeurilor solide scade de la 904 în anul 2015 la 550 în anul 2017, totuși în 2018, numărul acestora crește din nou, ajungînd la 760. Același lucru se observă și în cazul suprafeței acestor spații: se observă o scădere din de la 137,7 ha în 2015, la 64,46 în 2017, însă în 2018 se atestă o creștere colosală la 146,58 ha. Acest fapt indică că creșterea numărului de spații neconforme din 2017 spre 2018 a crescut cu 38%, iar suprafața acestora cu 127,4%, ceea ce este neproportional de mult, și chiar depășește valoare inițială (anul 2015).

Anul	2015	2016	2017	2018
Nr.	904	831	550	760

Suprafața (ha)	137,7	121,35	64,46	146,58
----------------	-------	--------	-------	--------

Evaluarea proiectelor implementate

La inițiativa și sub coordonarea MADRM, în luna iunie a fost inițiat procesul de evaluare a proiectului „Îmbunătățirea sistemului integrat de management al deșeurilor solide în raioanele Șoldănești și Rezina”, implementat în 2010-2015 cu asistența GIZ. Elementele-cheie ale evaluării sînt consultarea documentației de proiect, colectarea indicatorilor de rezultat, consultarea opiniei populației beneficiare, ședința pe teren cu părțile interesate ale proiectului. Procesul de evaluare va finaliza cu elaborarea de către MADRM a raportului de evaluare.

Măsura 1.4 Creșterea eficienței energetice a clădirilor și serviciilor publice

Din cauza lipsei datelor BNS, monitorizarea indicatorilor la nivel de regiune în acest domeniu nu este posibilă, însă putem vedea contribuția ADR Centru prin implementarea proiectelor. La momentul raportării, în proces de implementare se află 5 proiecte, dintre care unul finanțat din sursele FNDR, în valoare de 25 mln lei și 4 din sursele UE prin intermediul GIZ, în valoare de 4 336 500 lei. Gradul mediu de implementare a acestor proiecte constituie 99,95%.

Obiectivul Specific 2: Dezvoltarea economică durabilă și competitivă a regiunii

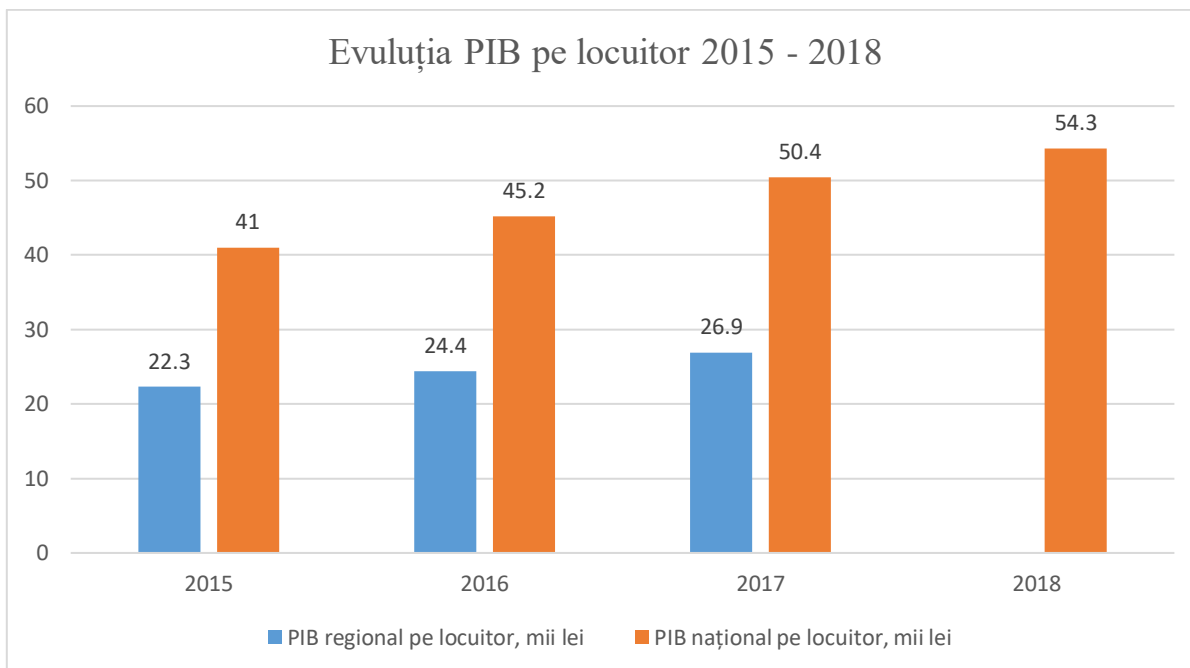
Dezvoltarea economică reprezintă una din principalele domenii de dezvoltare a oricărui stat, fapt valabil și pentru un teritoriu mai restrîns, ca regiunea. Este bine cunoscut că economia constituie motorul principal pentru dezvoltarea majorității ramurilor de activitate, prin faptul că producția, managementul acesteia, comerțul, consumul de bunuri și servicii, precum și alocarea resurselor reprezintă partea constituantă a acestora.

Reieșind din directivele SDR, principalele rezultate întru atingerea obiectivului 2 sînt următoarele:

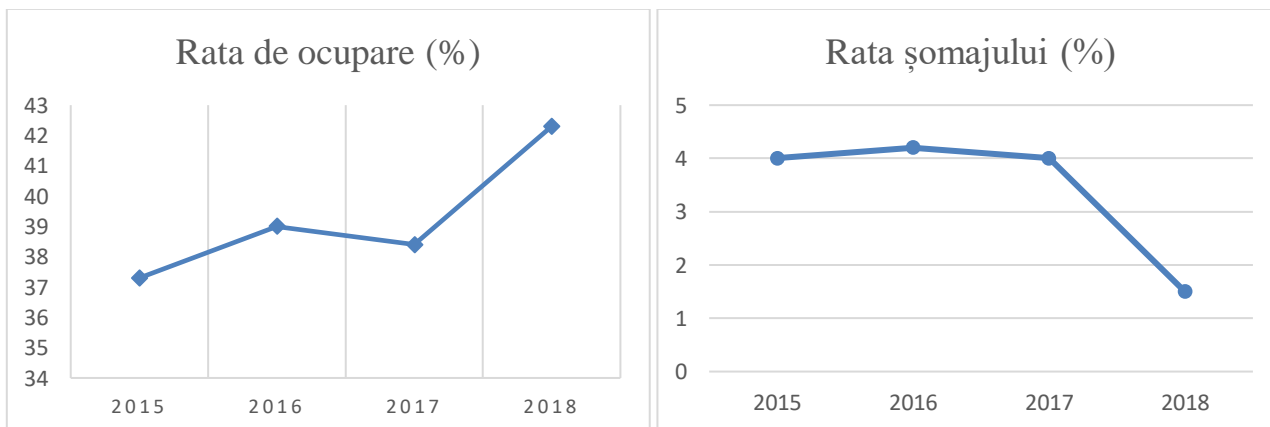
- Atractivitatea orașelor pentru cetățeni și mediul de afaceri este sporită;
- Potențialul economic al regiunii este valorificat;
- Patrimoniul cultural și natural al regiunii este protejat și valorificat în scopuri turistice.

Unul din principalii indicatori de monitorizare a dezvoltării economice în regiune este produsul intern brut pe locuitor. Conform BNS, ultimele date disponibile, la nivel de regiune, sînt din 2017.

Astfel în anul 2015 acest indicator constituia 21,2% prețuri curente, iar în 2017 – 25,5% atestând o creștere ușoară, însă fiind aproximativ de două ori sub media la nivel național 41% în 2015 și 50,4% în 2017.

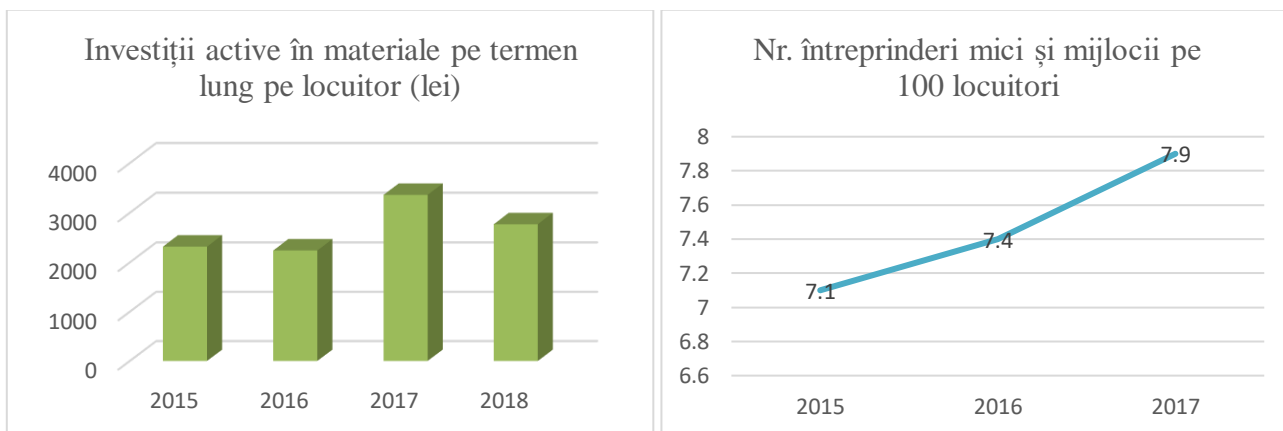

Un alt indicator important în acest domeniu este rata șomajului, care practic nu a înregistrat schimbări pe parcursul anilor 2015-2017, valoare fiind de 4%, 4,2% și respectiv 4%. În anul 2018 se atestă o schimbare semnificativă, valoare indicatorului scăzând pînă la 1,5%. Reprezentativitatea acestor indicatori în privința îmbunătățirii situației în regiune este îndoielnică, deoarece, în același timp are loc emigrarea semnificativă a populației din țară, fapt care duce spre scăderea ratei șomajului. Acest fenomen are aceeași influență și asupra indicatorului privind rata de ocupare, care a crescut din anul 2015 de la 37,3% la 42,3 în 2018.

În privința investițiilor în active materiale pe termen lung pe locuitor, situația în regiune nu este satisfăcătoare. Potrivit datelor BNS, din anul 2015 se atestă o creștere a acestui indicator de la 2318,1 lei la 3359,2 lei în 2017, iar apoi o scădere bruscă pînă la 2769,3 lei în 2018. Aceeași situație

se evidențiază și în investițiile capitale în zonele economice libere, acestea scăzând cu mai mult de 2 ori, de la 327 600 mii lei în 2015 la 128 871 mii lei în 2017. Acești indicatori pot fi interpretați ca un indiciu al atractivității regiunii pentru afaceri dar, de asemenea, și pentru competitivitatea acestora: mai multe investiții indică asupra faptului că regiunea este mai atractivă pentru afaceri. Totuși, numărul întreprinderilor mici și mijlocii pe 1000 locuitori este în creștere, înregistrând o cifră de 7,1 în anul 2015 și 7,9 în 2017.

Din cele menționate putem concluziona că, pe de o parte, atractivitatea regiunii pentru investiții mai considerabile în ZEL și PI din partea investitorilor locali și externi este scăzută, însă atitudinea și capacitățile locale de dezvoltare/deschidere a afacerilor proprii crește, deși lent.

La momentul raportării, ADR Centru implementează 1 proiect în domeniul infrastructurii de sprijin a afacerilor finanțat de FNDR în sumă de 33 837 271,14 lei. De asemenea, în decembrie 2019 s-a finalizat proiectul „Crearea noilor oportunități de afaceri prin cunoașterea sporită despre dezvoltarea afacerilor bazate pe protecția mediului înconjurător”, implementat în parteneriat cu Consiliul Comitatului Östergötland, Suedia și Regiunea de Planificare Riga, Letonia, în valoare de 57 500 euro. În cadrul acestuia, a fost efectuat un sondaj cu scopul de a afla nivelul de cunoștințe a organizațiilor de suport în afaceri din regiune în domeniul economiei verzi. În baza acestui sondaj, a fost elaborată o broșură pentru a consolida cunoștințele în acest domeniu. De asemenea, a fost organizat un atelier de lucru cu privire la dezvoltarea afacerilor bazate pe protecția mediului înconjurător.

Măsura 2.1 Sprijinirea dezvoltării urbane durabile

Ca continuare a proiectului „Sprijinul administrației publice locale din Republica Moldova în implementarea Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională pentru anii 2016-2020 prin prisma dezvoltării urbane integrate și durabile pentru anii 2017–2019”, spre sfârșitul anului 2018, reprezentanții orașelor au finalizat elaborarea Programului de revitalizare urbană (PRU) a localității. În RDC aceștia sînt orașele Ungheni și Ialoveni. În cazul Orheiului, Programul nu a fost finalizat din cauza problemelor pe dimensiunea resurselor umane.

În februarie 2019, ADR Centru a avizat pozitiv Programele prezentate, totodată fiind consultate cu MADRM, fapt ce a contribuit în continuare la aprobarea acestora de către consiliile locale.

În luna martie, prin intermediul programului Fondului Granturilor Mici (FGM) al Fundației „Solidarity Fund PL”, finanțat de Ministerul Afacerilor Externe din Polonia, a fost lansat apelul de propuneri de proiecte pentru implementarea PRU. Orașele eligibile pentru participare au fost cele care au participat de la începutul lansării proiectului. În cazul RDC erau: Ialoveni, Strășeni, Ungheni și Orhei. În urma evaluării proiectelor de către comisia de evaluare formată din experții din Polonia, reprezentanții MADRM, Solidarity Fund și ADR Centru, au fost aprobate spre finanțare municipiul Ungheni cu proiectul „*Condiții mai bune pentru copiii de vârstă preșcolară din cartierul Ungheni Vale prin implicare civică*” și orașul Ialoveni cu proiectul: „*Reanimarea Școlii de arte și bibliotecii orășenești, fortificarea incluziunii sociale, asigurarea accesului la artă și cultură a persoanelor social vulnerabile și celor cu necesități speciale*”. Implementarea acestor proiecte este preconizată până la sfârșitul anului 2019.

O nouă inițiativă, cu o implicare mai activă a ADR-urilor, la începutul anului 2019, a fost dezvoltată prin atragerea a încă 8 orașe (câte 2 pentru fiecare regiune de dezvoltare) în proiectului revitalizării urbane. Astfel, ADR Centru a inițiat un concurs pentru acordarea suportului în elaborarea Programelor de revitalizare, în urma căruia au câștigat orașele Strășeni și Rezina. Până în luna decembrie 2019, orașele au beneficiat de suportul agenției care s-a soldat cu Programul elaborat, iar în luna ianuarie 2020, acestea urmează a fi aprobate de Consiliul orășenesc.

Măsura 2.2 Dezvoltarea economiei regionale și diversificarea infrastructurii de afaceri

Specializarea inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Centru

Cu privire la specializarea inteligentă a RDC, în perioada de raportare a continuat procesul de identificare a 6 domenii cu potențial de dezvoltare în RDC. Totodată, în proces de elaborare se află 1 studiu cu privire la specializarea inteligentă a RDC.

În privința situației economice din regiune, Academia de Științe a Moldovei, cu ajutorul grupului de lucru constituit, a realizat o analiză care urmează a fi definitivată și tipărită în timpul apropiat.

În luna februarie 2019 a fost elaborată și depusă pentru concurs 1 propunere de proiect în cadrul apelului de propuneri de proiecte lansat de Institutul Suedez cu titlul „*Date deschise și GIS pentru dezvoltarea afacerilor și oportunități de creștere*” (eng. „*Open data and GIS for business development and growth opportunities*”). Scopul proiectului este preluarea și împărtășirea experienței de lucru cu datele deschise și GIS pentru asigurarea relevanței și exactității pe durată lungă cu scopul creării beneficiilor pentru antreprenoriat. Parteneriatul în cadrul acestui proiect a fost stabilit între County Administrative Board of Östergötland (Suedia), Universitatea din Linköping (Suedia), Agenția de Dezvoltare Locală și Regională ERKAS (Estonia) și Agenția de Dezvoltare Regională (Moldova).

Măsura 2.3 Dezvoltarea potențialului turistic al regiunii

RDC este cea mai dezvoltată regiune din punct de vedere al turismului (cu excepția mun. Chișinău), însă până în prezent cu un potențial imens nevalorificat. Potrivit BNS, în anul 2018 au existat 57 de structuri de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare, cifră care a scăzut nesemnificativ în comparație cu anul 2015 care a constituit în număr 59. Numărul turiștilor cazați în structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare constituie aproximativ tot atît cît numărul acestora

din toate celelalte regiuni de dezvoltare funcționale luate la un loc. Astfel, în 2018 cifra a constituit 57 mii persoane, crescînd cu 6,2 mii comparativ cu 2015.

Din cele menționate, putem concluziona că deși în RDC se evidențiază dezvoltare o mai bună a turismului comparativ cu celelalte regiuni, totuși schimbări esențiale, începînd cu anul 2015, nu au fost înregistrate. Luînd în vedere potențialul de dezvoltare, în regiune este nevoie de consolidare a cunoștințelor organizațiilor care se ocupă cu afacerile în domeniul turismului, precum și de investiții considerabile. În acest sens, ADR Centru, cu scopul îmbunătățirii situației în regiune, la momentul raportării implementează 3 proiecte cu finanțare din FNDR în valoare totală de 146 762 119,81 lei.

2.3.1 Elaborarea conceptelor de proiecte în domeniul turismului

În perioada 28 ianuarie – 8 martie 2019, în cadrul Programului Transnațional Dunărea 2014-2020, în parteneriat cu ADR Centru, România și alți parteneri europeni, a fost elaborată și depusă propunerea de proiect: *Promovarea turismului și valorificarea orașelor și zonelor puțin cunoscute sau necunoscute din Regiunea Dunării / Tourism promotion and valorisation of less or unknown towns and areas of the Danube Region (REVELES)*. Obiectivul principal al proiectului este promovarea și valorificarea orașelor/zonelor puțin cunoscute sau total necunoscute din regiunea Dunării. În cadrul proiectului urmează a fi realizate/elaborate: o analiză SWOT pentru fiecare regiune-parteneră implicată pentru a evalua atracțiile culturale și naturale, evenimentele, facilitățile ospitaliere disponibile/potențiale, accesibilitate etc.; o analiză transnațională a reputației - pentru a analiza dacă și cum aceste locuri sînt percepute, prezentate și descrise în mediu online (web communities); acțiuni pilot pentru a experimenta patrimoniul și ospitalitatea locală prin produsele turistice sustenabile și alternative; crearea lanțului de aprovizionare turistică, companiilor de management al destinației și promovarea web. Costul proiectului pentru partea moldovenească este 103 880 euro.

Obiectivul specific 3: Consolidarea unei bune guvernance regionale

Măsura 3.1 Consolidarea capacităților actorilor locali și regionali responsabili de dezvoltarea regională

Tabelul vizitelor de studiu peste hotarele țării

Denumirea cursului/instruirii	Organizatorul instruirii	Țara, orașul	Perioada	Participanți (nr.)
„Noutăți legislative și aspecte practice în Achiziții Publice, Managementul contractelor de achiziții Publice”	GIZ Moldova	România, Brașov	04-07 aprilie	1

„Achiziții publice și noutăți în cadrul Sistemului Electronic de Achiziții Publice (SEAP) 2019”	GIZ Moldova	România, Brașov	11-14 aprilie	1
„Domeniul achizițiilor publice și al managementului contractelor, pentru implementarea proiectelor de infrastructură ale UE”	GIZ Moldova	România, Regiunea Sud Muntenia	02-07 iunie	1
Crearea noilor oportunități de afaceri prin cunoașterea sporită despre dezvoltarea afacerilor bazate pe protecția mediului înconjurător”	ADR Centru în parteneriat cu Administrația Regiunii de Planificare Riga, Letonia și Administrația Comitatului Östergötland, Suedia	Letonia, Riga	02-04 octombrie	3
Utilizarea Sistemului Informațional Geografic în activitatea instituțiilor similare din Cehia	GEOtest	Cehia, Praga	16-21 septembrie, 07-12 octombrie	5
Cursuri de formare continue, perfecționare și recalificare de elaborare a devizelor de cheltuieli	ADR Centru	Institutul de Cercetări Științifice în Construcții INCERCOM	30 octombrie – 01 noiembrie	1

Ședințe de informare în teritoriu

În perioada mai-iunie 2019 au fost contactate toate cele 13 Consilii Raionale din cadrul RDC în vederea organizării ședințelor de informare pe marginea activității ADRC. Astfel, 8 Consilii Raionale au răspuns pozitiv la inițiativa ADRC.

Totuși, din cauza situației politice instabile și a alegerilor locale, care a cauzat fluctuația cadrelor în interiorul APL-urilor, ședințele de informare au fost sistate din motivul ineficienței acestei activități în noile condiții create. Activitatea a fost compactată și inclusă în agenda ședinței CRD cu componență nouă pentru anul 2020.

Proiectul „Dezvoltarea regională în Republica Moldova: Suport privind implementarea strategiilor regionale folosind Sistemul Informațional Geografic (GIS)”

În perioada de raportare au fost desfășurate 5 sesiuni de instruire a câte trei zile, după cum urmează: 19-21 martie, 16-18 aprilie, 13-15 mai, 11-13 iunie, 25-27 noiembrie. În cadrul acestora, 6 angajați ai ADRC (4 din secția PRCE, 2 din secția MP) și câțiva angajați ai ARFC au fost instruiți de

expertul ceh în utilizarea soft-ului QGIS, atât pe partea teoretică, cât și pe cea practică (inclusiv o scurtă ieșire în teren pentru identificarea unor puncte de interes cu plasarea ulterioară a acestora pe hartă). De asemenea în perioada septembrie - octombrie au avut loc vizita de studiu în Praga, în două tururi, unde participanții la proiect au făcut cunoștință cu modul în care se desfășoară activitățile GIS în Cehia.

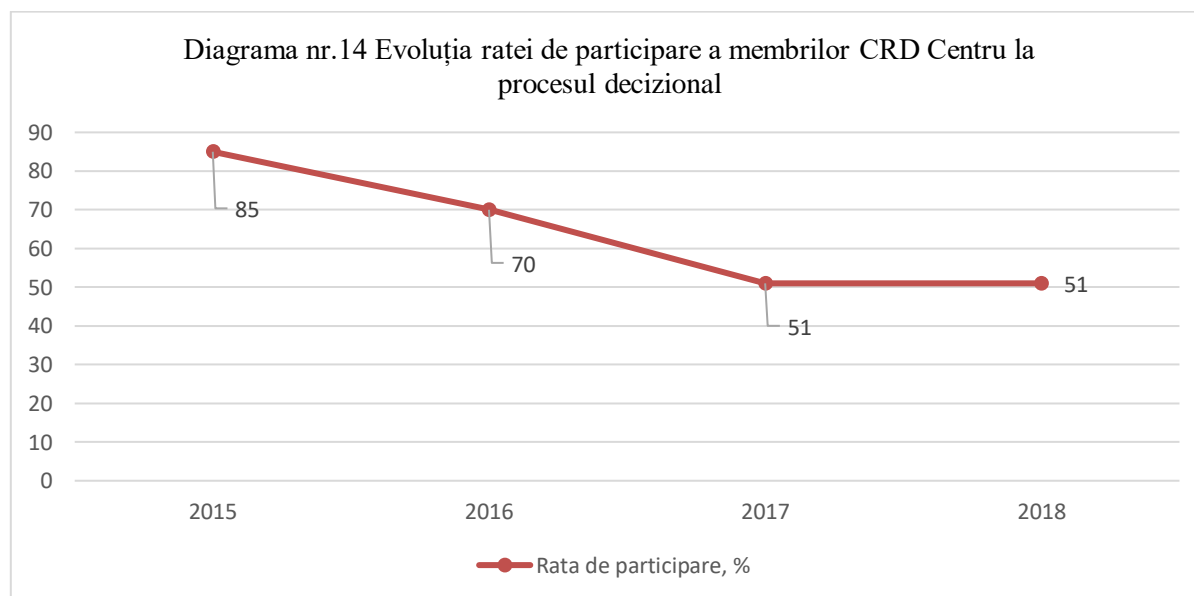
3.1.2 Asigurarea managementului activității instituțiilor de dezvoltare regională

Asigurarea Secretariatului CRD

În luna martie a avut loc prima ședință a Consiliului Regional pentru Dezvoltare, însă din cauza lipsei cvorumului, nici o decizie nu a fost luată. Alte ședințe nu au avut loc.

În luna decembrie a fost modificat regulamentul de selectare a membrilor CRD din sectorul privat și ONG, cu scopul de a motiva și ușura participarea la concurs și ulterior la ședințele planificate. De asemenea, a fost inițiat și procesul de formare a noii componente CRD.

Evoluția ratei de participare a membrilor CRD Centru la procesul decizional ne prezintă o descreștere a interesului acestora față de modalitatea actuală de soluționare a problemelor în regiune.

Experiența de implementare a politicii de dezvoltare regională indică asupra necesității creșterii rolului CRD în dezvoltarea structurilor partenariale la nivel regional, implicarea mai activă a autorităților publice locale în aceste procese.

Asigurarea secretariatului CRS

În urma discuțiilor purtate cu MADRM și în parteneriat cu GIZ, activitățile în domeniul desfășurării ședințelor și asigurării secretariatului CRS au fost sistate pentru perioada anului 2019, și amânate pentru anul 2020. În același timp, în perioada de raportare, s-a lucrat asupra creării unei platforme de comunicare pentru membrii CRS și CRD, care va funcționa în regim online permițând utilizatorilor să comunice mai eficient, să fie la curent cu planificările noilor ședințe și actualizările care au avut

loc în baza acestor. De asemenea platforma va conține o bază de date cu toate documentele necesare privitor la desfășurarea ședințelor ce pot fi ușor accesate de utilizatori.

Măsura 3.2 Promovarea potențialului de dezvoltare a RD Centru

3.2.1 Dezvoltarea rețelelor de informare și comunicare privind dezvoltarea regională

În perioada anului 2019, Agenția de Dezvoltare Regională Centru a aplicat principiul de transparență și comunicare continuă, difuzând informațiile de interes public în timp util. Astfel, activitatea ADR Centru a fost reflectată atât pe pagina oficială a agenției, rețele de socializare, cât și în sursele mass-media locale, regionale și naționale. Pentru răspândirea informației au fost utilizate diferite forme: comunicarea electronică, comunicarea directă, întruniri și vizite la proiecte, sesiuni de informare și materiale informative distribuite la diverse evenimente. În scopul asigurării unei comunicări eficiente, agenția urmărește diversificarea instrumentelor de comunicare, utilizându-le în dependență de publicul-țintă. De asemenea, sînt întreprinse măsuri de sporire a interesului societății pentru subiectele de dezvoltare regională. În comunicatele emise de ADR Centru se insistă asupra beneficiilor obținute în urma implementării proiectelor de dezvoltare regională și a impactului direct al acestora asupra publicului.

Principalele subiecte care au fost mediatizate pe parcursul perioadei de raportare au fost reprezentate de:

- vizite de lucru și monitorizare, precum și activități realizate în cadrul proiectelor în implementare;
- obiective construite în cadrul proiectelor;
- vizite de studiu ale colaboratorilor ADR Centru;
- apeluri de propuneri de proiecte ale partenerilor noștri, anunțate pe site;
- ședințele CRD Centru;
- activitatea ADR Centru – ședințe și vizite de lucru etc;
- activități importante desfășurate în parteneriat cu ADR Centru.

În continuare vor fi depuse eforturi pentru a menține credibilitatea publicului din regiune față de domeniul dezvoltării regionale, dar și pentru a promova agenția și activitățile acesteia în vederea sporirii popularității ei și a creșterii numărului persoanelor interesate.

3.2.2 Organizarea evenimentelor de promovare a regiunii

Ziua Europei

Tradițional, în luna mai, ADR Centru a participat activ la „Ziua Europei”. Astfel, pe 24 mai 2019, ADR Centru, în parteneriat cu Centrul Național de Mediu, Primăria orașului Ialoveni și un grup de tineri activi din Regiunea Centru au organizat o campanie de salubritate a râului Ișnovăț, afluentul râului Bîc, sub genericul „O regiune mai curată pe calea europeană”. Evenimentul a avut drept scop promovarea principiilor și valorilor de protecție a mediului și educarea tinerii generații în ceea

ce privește protecția mediului ambiant. La eveniment au participat cca 40 persoane, la dispoziția participanților au fost puși saci de colectare a deșeurilor și mănuși de protecție. Deșeurile colectate au fost transportate la depozitul de deșeuri din orașul Ialoveni. După colectarea deșeurilor, elevii din Regiunea Centru au avut parte de o excursie în incinta ADR Centru, unde împreună s-a discutat despre activitatea agenției, domeniile de intervenție ale dezvoltării regionale și acele proiecte care sînt implementate în regiune cu suportul partenerilor europeni.

Măsura 3.3 Perfecționarea sistemului de planificare și programare

3.3.2 Îmbunătățirea sistemului de analiză, monitorizare și evaluare

Cu suportul Agenției de Cooperare a Germaniei, au fost organizate ședințe comune și a fost agreată în comun acord cu reprezentanții MADRM și a Agențiilor de Dezvoltare modalitatea de raportare și evaluare a politicii de dezvoltare regională. În luna iunie a fost aprobată „*Instrucțiunea privind monitorizarea și evaluarea politicii de dezvoltare regională*” în conformitate cu care urmează să fie evaluată implementarea SDR-urilor și a SDR.

În perioada ianuarie-februarie, SPRCE a elaborat Raportul cu privire la implementarea POR pentru perioada 2017-2018. Proiectul raportului a fost propus pentru consultare reprezentanților GIZ, care urmează să se expună asupra structurii și conținutului raportului și să vină cu propuneri de îmbunătățire.

Cooperarea cu partenerii de dezvoltare

Cooperarea cu parteneri instituționali ai ADR Centru în domeniul dezvoltării regionale

Cooperarea cu ADR Senec-Pezinoc, Slovacia în primul semestru al anului curent a fost axată pe continuarea implementării în parteneriat cu primăria municipiului Strășeni a proiectului „*Sprijin în dezvoltarea gestionării apelor reziduale în Regiunea Centrală a Moldovei - o mai bună gestionare a apelor uzate pas cu pas / Support in development of waste water management in Moldovan Central Region - better waste water management step by step*”, finanțat din sursele SlovakAid (măsura 1.2)

Cooperarea a fost axată și pe participarea în cadrul apelului pe propuneri de proiecte lansat de Agenția Internațională de Dezvoltare a Slovaciei (SlovakAid) în perioada februarie - aprilie. În cadrul acestui concurs în parteneriat cu primăria municipiului Strășeni a fost elaborată și depusă propunerea de proiect „*Construcția infrastructurii de sanitație și suport în domeniul socio - economic în Regiunea de Dezvoltare Centru*”. Proiectul presupune reconstrucția a 1500 m canalizare aflat pe teritoriul Parcului Industrial și realizarea a unui șir de activități soft, inclusiv consolidarea capacităților în domeniul sanitației.

Cooperarea cu ADR Centru, România a avut loc în cadrul apelului de propuneri de proiecte din cadrul Programului Transnațional Dunărea 2014-2020 unde a fost depusă propunerea de proiect Promovarea turismului și valorificarea orașelor și zonelor puțin cunoscute sau necunoscute din Regiunea Dunării / Tourism promotion and valorisation of less or unknown towns and areas of the Danube Region (REVELES) (măsura 2.3).

Totodată, în luna iunie curent partenerii români au vizitat Regiunea Centru cu scopul de a discuta cooperarea bilaterală europeană și îmbunătăți activitățile comune pentru creșterea absorbției de fonduri nerambursabile. Astfel, timp de 2 zile (5-6 iunie), au avut loc câteva runde de discuții la sediul ADR Centru, de asemenea au fost vizitate câteva autorități locale, precum și proiecte de dezvoltare regională implementate în localitățile din RDC. Spre finalul vizitei partenerii au schițat anumite activități comune care ar urma să se desfășoare în semestrul II al anului 2019.

Cooperarea cu Administrația Regiunii de Planificare Riga, Letonia a avut loc în cadrul proiectului „*Crearea noilor oportunități de afaceri prin cunoașterea sporită despre dezvoltarea afacerilor bazate pe protecția mediului înconjurător / Creating new business opportunities by increased knowledge about environmentally driven business*”, finanțat din sursele Institutului Suedez (O.S. 2).

Cooperarea cu Agenția de Dezvoltare Locală și Regională ERKAS Estonia a avut loc în cadrul apelului de propuneri de proiecte anunțat de Institutul Suedez. Astfel, în luna februarie a fost depusă propunerea de proiect „*Date deschise și GIS pentru dezvoltarea afacerilor și oportunități de creștere*” (Măsura 2.2).

Cooperarea cu Consiliul Comitatului Östergötland, Suedia a fost axată pe continuarea implementării în parteneriat cu Administrația Regiunii de Planificare Riga, Letonia a proiectului „*Crearea noilor oportunități de afaceri prin cunoașterea sporită despre dezvoltarea afacerilor bazate pe protecția mediului înconjurător / Creating new business opportunities by increased knowledge about environmentally driven business*”, finanțat din sursele Institutului Suedez (O.S. 2).

Cooperarea cu Agenția Cehă pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională a avut loc în contextual elaborării și depunerii spre finanțare în anul 2018 a propunerii de proiect „*Stația de epurare a apelor uzate Strășeni - creșterea sustenabilității mediului și îmbunătățirea serviciilor de canalizare*” / „*Strășeni Wastewater Treatment Plant - increasing environmental sustainability and enhancing sewerage service quality*”, care prevede construcția stației de epurare în orașul Strășeni. Astfel, colaborarea a fost axată pe continuarea comunicării cu partenerii în procesul de evaluare a acesteia și oferirea informațiilor suplimentare. De asemenea, în luna mai a fost organizată o vizită de lucru la Strășeni a reprezentanților Agenției Cehe pentru Dezvoltare împreună cu experții tehnici în cadrul căruia au fost discutate aspectele tehnice ale sistemului de canalizare din orașul Strășeni și au fost vizitate cele 2 locații posibile de amplasare a stației de epurare, una dintre locațiile este cea unde este amplasată stația de pompare a apelor uzate existentă. În rezultatul vizitei, de către experți cehi urma să fie elaborat un raport tehnic, pentru a contribui la luarea deciziei finale cu privire la finanțare a proiectului de către CzechAid. Proiectul a fost aprobat spre finanțare, iar decizia finală urmează a fi luată după negocirile dintre parteneri și APL.

Cooperarea cu **Asociația Solidarity Fund PL** are loc încă din anul 2017, în special în baza proiectului „*Sprrijinul administrației publice locale din Republica Moldova în implementarea Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională pentru anii 2016-2020 prin prisma dezvoltării urbane integrate și durabile pentru anii 2017–2019*”. În 2019, ADR Centru este implicată mai activ în acest proiect, reușind deja să evalueze proiecte de revitalizare urbană, făcând parte din comitetul de evaluare. De asemenea, ADR a beneficiat de instruirii prin care și-a consolidat capacitățile în acest

domeniu, a participat la prima conferință internațională din R. Moldova cu tematica revitalizării urbane și s-a angajat să realizeze un șir de acțiuni de suport în elaborarea Programelor de revitalizare urbană pentru orașele care recent s-au alăturat de proiect. Cooperarea cu Solidarity Fund a continuat pe tot parcursul anului 2019 întru atingerea obiectivelor planificate.

Principalul partener de dezvoltare cu care ADR Centru colaborează de mai mulți ani consecutiv este **GIZ**. În perioada de raportare au fost organizate mai multe ateliere de lucru la care s-au discutat următorii pași de colaborare reciprocă. Astfel, pentru anul 2019 s-a agreat acordarea suportului pentru agenție la așa subiecte precum: planificarea și programarea regională, dezvoltarea capacităților, monitorizarea și evaluarea politicilor de dezvoltare regională, comunicarea și transparență etc. Prezentul raport, de asemenea, reprezintă un rezultat al colaborării, în cadrul căreia, cu suportul MADRM, specialiștii ADR au fost instruiți în privința noii forme de raportare.

La momentul actual, în proces de implementare sînt 8 proiecte finanțate cu suportul GIZ.

Atragerea investițiilor pentru finanțarea proiectelor de dezvoltare regională

În perioada de referință au fost elaborate și depuse propuneri de proiecte în cadrul următoarelor programe și concursuri organizate de:

- Institutul Suedez (Strategia UE pentru Regiunea Mării Baltice și țările Parteneriatului Estic);
- Programul Transnațional Dunărea 2014-2020
- Agenția Slovacă de Dezvoltare și Cooperare Internațională (SlovakAid)
- Agenția Cehă de Dezvoltare și Cooperare Internațională (CzechAid)

Identificarea partenerilor instituționali externi și celor de dezvoltare

Pe parcursul perioadei de referință a fost efectuată monitorizarea și analiza oportunităților financiare existente, care corespund priorităților de dezvoltare regională, printre cele mai relevante surse de finanțare fiind:

- Institutul Suedez (Strategia UE pentru Regiunea Mării Baltice și țările Parteneriatului Estic);
- Programul Transnațional Dunărea 2014-2020;
- Agenția Slovacă de Dezvoltare și Cooperare Internațională (SlovakAid) ;
- Programul de Granturi Mici 2019, apelul anunțat de Ambasada Slovaciei;
- Agenția Cehă de Dezvoltare și Cooperare Internațională (CzechAid);
- Programul de granturi mici pentru anii 2019-2022, lansat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare SDC;

Provocări și riscuri

1. În perioada de raportare, unul din impedimentele întâmpinate pentru implementarea politicii de dezvoltare regională, a fost situația politică. Astfel de evenimente ca vizita de informare în teritoriu privitor la politica de dezvoltare regională și organizarea ședințelor CRD au fost amânate din motivul eficienței diminuate în ajunul schimbării conducerii locale.
2. Disponibilitatea datelor statistice de pe site-ul BNS sînt reduse, fapt ce îngreunează analiza situației în regiune. Pentru o mai bună reprezentare a nivelului de dezvoltare este necesară completarea datelor pentru PIB-ul regional, eficiență energetică etc., inclusiv publicarea acestor în termeni de timp cît mai restrînși, pentru ca analizele efectuate ulterior în baza acestora să fie cît mai actuale.
3. Avînd în vedere ultimele publicații ale BNS referitor la numărul populației (informații neclare cu privire la Recensămîntul populației), putem conchide că relevanța indicatorilor prezentați scade, fapt ce îngreunează interpretarea reală a situației în regiune.
4. Pentru unele proiecte finanțate din FNDR, sumele alocate anual prin decizia CNCDR sînt insuficiente pentru realizarea proiectului în termenii preconizați în contract. Antreprenorul valorifică suma alocată în termeni restrînși irosind timpul în așteptarea alocării următoare.
5. Proiectele finanțate din sursele UE depășesc suma estimativă a rapoartelor analitico-economice sau a studiilor de fezabilitate, din acest motiv beneficiarul este nevoit să achite diferența de sumă.

Lecții învățate și bune practici

La instruirile din cadrul proiectului „Dezvoltarea regională în Republica Moldova: Suport privind implementarea strategiilor regionale folosind Sistemul Informațional Geografic (GIS)” am învățat noi instrumente de prezentare grafică a datelor statistice, precum și am stabilit legături cu specialiștii de la Agenția Relații Funciare și Cadastru care au promis livrarea informațiilor necesare și asigurarea accesului la hărțile electronice naționale.

Concluzii

Din cele descrise în raport, putem concluziona că activitățile desfășurate de către ADRC, întru implementarea SDR Centru, decurg într-un ritm constant. Tergiversările unor activități depind în mare parte de factorii externi, în special situația politică din țară. Astfel, eficiența activităților precum vizitele de informare în teren, organizarea ședințelor CRD și CRS sînt influențate de perioada alegerilor locale.

La moment, în proces de implementare se află 23 proiecte dintre care 13 finanțate din FNDR în sumă totală de 77 053 786,24 mii lei pentru anul de gestiune și 10 din fondurile UE/GIZ în sumă de 17 505 211,35 mii lei pentru anul de gestiune.

Analizînd indicatorii specifici pentru fiecare domeniu de intervenție putem constata că schimbările care au loc pe parcursul anilor nu sînt suficient de semnificativi. Tendințele înregistrate, deși în mare parte sînt pozitive, totuși indică un ritm lent. Așadar, situația în regiune nu este una satisfăcătoare, mai ales dacă comparăm valorile cu cele la nivel național. Aceasta denotă faptul că nivelul de

disparitate este foarte înalt, în special, dacă se raportează cu cel al municipiului Chişinău. Un alt element ce confirmă această disparitate este accesibilitatea serviciilor și utilităților publice în comparația urban-rural. Satele din RDC duc o mare lipsă în special la capitolul accesului la servicii de canalizare și managementul deșeurilor.

De asemenea, o problemă importantă este funcționalitatea CRD. Conform datelor prezentate în Raport, gradul de participare a membrilor indică o tendință negativă clară în ultimii ani, fapt ce indică asupra descreșterii coeziunii dintre reprezentanții APL I și II și a interesului scăzut în privința dezvoltării regiunii în ansamblu.

Director ADR

JARDAN, Viorel

ELABORAT:

BRAGOI Ala, șef Secție Politici regionale și cooperare externă _____

SECRIERU Oleg, șef Secție management proiecte _____

ZAGAICIUC Natalia, șef Secție finanțe și achiziții _____

COORDONAT:

MALAI Igor, Șef Direcție politici de dezvoltare regională _____

UNGUREAN Vlad, Șef Secția relații cu instituțiile de dezvoltare regională _____